

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

KÖZLÖNYE.

Bizottsági felügyelet alatt szerkesztik:

TIMÁR KÁROLY és SZABÓ SÁMUEL.

Az előfizetési díjak
bérmentesen
a gazdasági egyesület titkári
hivatalához,
a lapot illető küldemények
a szerkesztőséghez
(Kalmánostorutca 57 sz.)
czimzendők.

M E G J E L E N
minden hónap közepén
és végén
legalább 1 iven.

Előfizetési díj:
1869. ápril—decemberre:
Egyleti tagoknak 1 fr. —
Nem tagoknak . 1 „ 60.

Felügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kócsi Károly, Mina János,
Nagy Ferencz, Szentgyörgyi József.

A keleti marhavész és lépfenének eredete, kórokai és állat-rendőri szabályairól te- kintettel, a fenálló kormányi rendeletekre.

A keleti marhavész (pestis bovilla), hazánkban, magától, ez ideig nem fejlődött ki, hanem mindég keletről hozott bé hozzánk.

Hogy pedig e vésznek keletkeztét már a régibb időkben is keletről származottnak állították, legyen szabad felhoznom idősb Pliniusnak ezen mondatát, — a szarvasmarhának majdnem minden nyavalyái keletről jönnek, melyek azonban meg nem honosodnak, mivel hamar eltörlik a csordát, — midőn egy ragályos folyamatu kórt értekezletében megemlít.

Sulpicius Severus (395 kr. u) hosszason taglalva ír le egy dögvészt, mely keletről Pannonián és Dalmatián keresztül Olasz- Franciaországba ütötte fel magát ragályozás folytán. Számos író kr. e. 143 évig visszahatólag emlékezik a marhák között pusztító vésről, s mindenütt honos helyekül kelet említettik.

E vész iránti fogékonyság kiterjed kérődző vagyis négyszögromru házi állatainkra. A juhok fogékonyságát 1861-ben az ercsii uradalomban észlelte először m. kir. állatgyógyintézeti tanár dr Galambos Márton.

A párisi állathonosítási kertben (Jardin d'acclimatation), nagy figyelettel tett újabb kísérletekből az is kitűnt, hogy nem csak a vad kérődzők u. m. zebra, jak, bölény, zerge, kőszáli kecske, szarvas, őz, — hanem még a más osztályhoz tartozó peccari disznó is megkapta a vészt; óvrendszabályainkat tehát a szarvasmarhákön kívül főleg a juhok és kecskékre kell kiterjesztenünk.

A keleti marhavész igen könnyen egybetéveszthető még a hulla nyitásnál is, a lépfenével (anthrax).

A lépfene alatt értünk egy, a házi állatok majd minden nemeinél előforduló járványos kórfolyamatot, a mely a vér elemeinek elváltozásán alapszik, s mely olykor szorványos (sporadicus); máskor oly nagy mérvű járványos ragályt fejt ki, hogy nem csak a többi házi állatokra, hanem még az az emberre is elragad.

Az állatkórtan még eddig minden kutatásai daczára nem mutat fel oly betegséget mely annyira eltérő alakokban jelennék meg, mint a lépfene, — a mely miudazonáltal lényegére nézve mind egy, és ugyan az; e kórnak felelőletes ismerete, párosulva szakértők gondatlan kezelésével és az orvos rendőri felügyeletlenséggel okozza a lépfene rendkívüli pusztításait, pl. Frankhonban 1745-ben 69 mértföldnyi területen 45 községben 21542 darab marhalétszámból 6374 nagy részint juh hullott el ezen kórfolyamban.

Hogyha felütjük hazánkban is az országos egészségügyi osztályban, a bejelentések lajstromát, a marha betegségekről: alig mutat egy pár helyet, hol ezen kórfolyam létre ne jőne, eltekintve, hogy számos más alakban előforduló esetek, nem is e néven ismertetnek fel, s így fel sem jelentetnek.

Valamint szinte ezen kórfolyam igen számos alkalommal keleti marhavésznek jelentetik fel, s nagy vitára ad alkalmat, a mint az a múlt évben is számos helyeken történt.

E kór a keleti marhavészre nézve azon okból bir jelentőséggel, hogy ez hazánkban önként is támad, s igen gyakran helyhez kötött, míg a keleti marhavész, a miként már említettett is, hazánkban soha elő nem fordul. Ha a lépfene csak önmagára jó elő, sokkal kevesebb veszélynek nézhetünk elébe, s a tova terjedést inkább meggátolhatjuk; azonban azt is tudnunk kell, hogy igen gyakori esetek vannak, a hol a marhavész lépfenével van egybekötve.

Ezen kórfolyamat a nép száján felette sok névvel jeleztetik; a leginkább előfordulók ezek:

lépfene — lépüszög — lép-járvány — lépláz — lépfájás, járványos lépgyuladás; e megnevezések onnan származnak, mivel bizonyos eltérések észleltettek a lépben.

Nevezik üszögös- csunya- alattomosvérnek, vérkórnak, vadrepülőtűznek — mivel a testnek egyes részein, nagy mennyiségű feketés vér gyűl meg; a juhoknál Szt.-Antal tűzének, juhvésznek, juhok sajátserü vér nyavalyájának,

Sárgaviznek- sárgaságnak- sárganyálkának- sárgaláznak, azért nevezik, mivel a kötszövetben, és zsirdusabb helyeken öszveálló sárgás, kocsonya nemű anyagot, mint kiömléseket találunk (mely is sárga színét, a bomlában

lévő véresejtekől átszivárgott anyagtól veszi) mindjárt a bőr alatt a nyakon, a test egyes részein, belől a szív és vese körül, s nem ritkán a vastag beleken nagy mérvben.

Tályog- tályogláz- pokolvar- pokolvarláznak- s tályog- vésznek azért is mondatik, mivel a testnek mind kül, mind bel részeiben kisebb-nagyobb mekkoraságu daganatok észleltetnek, a miért is fej-, nyak-, tüdő-, bél- tályog nevet nyertek.

Neveztetik még földülés- földroham- boszorkány- ördöglövés- s vérgutának, mivel a csaknem egészségesnek látzó állat egyszerre megrázkodik; s földre esvén, a halál beköszönt.

Nyári járvány- vagy mocsáros láznévvel is jelöltetik, a menyinyiben inkább e kór nyáron uralg, és rónákon a száraz rekkenő melegekben szokta magát gyors lefolyása által feltüntetni.

Végre a lovaknál, hol is a fejnek, az al- ajkaknak, és végtagoknak daganatai, a száznak nagy habzása, gyors légvételekkel párosulva, itt- ott, a testen kelevények létre jövedete jellemzi ha g y m á z n a k (Typhus) neveztetik.

Kórszármazása és kóroktana.

Ezen járványosan uralgó kór kifejlődését a légkörnek és földnek bizonyos még nem eléggé ismeretes minőségi változásai idézik elő, melyek miatt az állati testben a vérkészítés eltér a rendes utról és tulságos s z é n e n y n e l (Carbonium) telik meg; továbbá ily kórbán szenvedő állatok vérében Davaine és Rayer 1863-ban sajátságos kis b a c t é r i u m n a k nevezett lényeket fedeztek fel.

Davaine 1850-ben tanítójának Rayernek műtermében, valamint több más helyeken számos kísérleteket tett a lépfenés állatok vérenek beoltása által; Rayer maga is egy lépfenés állatnak vérét egy juhba oltván be, az 3 nap mulva a kórbán elhullott; bonczolás alkalmával nagyító üveggel vizsgált vérben számos bacteriumot találtak.

Davaine 1864-iki jelentése szerint 137 különböző állatba oltott be lépfenés juhok véreből s még a szárnyas házi állatokat sem véve ki, többnyire 2—3 nap alatt menthetlenül elvesztek.

J. L a m a i r e a legutóbbi időben arról is meggyőződött, hogy ha hagymázban, vagy véshimlőben szenvedő emberek vérét, melyekben szintén bacteriumok és vibriok találtak, egészséges házi állatokba befecskendezte pl. kutyák, juhok, házi nyulakba, már pár nap alatt ezek vérében ama kis férgek nagy menyinyiségben elszaporodtak, s a beoltott állatok elpusztultak. Coze, és Felte megint kimutatták azt, miszerént egészséges emberek vérenek befecskendezése amaz állatokban semmi feltünő kóros állapotot nem idézett elő.

Davaine további kísérleteit tengeri nyulakon is folytatta, és a nyulak vérében haláluk előtt 2—4 órával bacteriumokat észlelt, ugy szinte bármely más házi állaton tett kísérleteket: az elhaltak vérében, az említett bacteriumok mindég felfedezhetők voltak.

Ezen bacterium nevü ázalagok, a melyek egészséges állatokban soha fel nem fedezhetők, a lépfenés vérben egyenesek, fonalszerűek, hengerdedek, merevek és 0,004—0,012 millimeter*) hoszszuak (Davaine 1864-ki kutatásai szerint hoszszabbak is vannak); az állatkák önkéntesen nem mo-

zognak, ha megszárittatnak, alakjokat, és kinézéseket megtartják. Kénsav és hamanylug el nem rontja, a vér rohadásakor azonban egészen elenyésznek; néha megszámlálhatlan sok, máskor alig néhány van a vérben.

Még egy igen nevezetes esemény fordul elő a lépfenés állatok vérében, ez pedig az, hogy a véresejtek öszszetapadva apró vérfoltokat képeznek; midőn pedig az ilyen vér rohadni kezd, az egybegyült véresejtek egymástól szétválnak.

A frissen vett és megszáritott vér fogamzási képességét bármely forró viz sem teheti tönkre, azonban csak addig, míg rohadás nem jött létre; mert a hogy ez beköszöntött, a lépfenés vér elvesztette fertőző hatását.

Az említett ázalagok legnagyobb menyinyiségben a lépben, és az anya méhben tűnnek fel leginkább, és pedig azon oknál fogva, mivel a hajszál edényekben van legfőbb tanyájok.

Még azon nevezetes esemény is észleltetett, hogy az anyából az embriora nem mennek át.

Mindezekből kifolyólag, a vér az, a mely az egész kórfolyamot fejleszt, s így a halálnak oka nem egyébben, mint a vérben keresendő, minthogy az említett ázalagok, a vért megrontják.

A marhavésznel is sikerült annak tudomására jöni, a görcső gondos kezelése folytán, hogy azon ragály anyag, a mely a már kifejlődött vésznél, a ragály tova terjedésére befoly: valószínűleg bizonyos gomba félek, melyek a vést számos alakban terjeszthetik tovább a borkigözölgés, légzés, ganéjzás sat. folytán.

Hogy mily befolyással vannak a bacteriumok a ragály terjesztésére, bizonyítja azon körülmény is, hogy a tehénhimlő nyirka is csak egy bir ragályzó képességgel, ha ezek jelen vannak; Hallier tanár a tehénhimlő nyirkában gombafélék apró szemeit és vékony íz-szállait találta.

A ragályra vonatkozólag: ha már egyszer a kór kifejlődött, a mi eredetileg csakis a füevöknél és sertéseknél történik ezekről más állatokra is elterjedhet, ha azok az elhullott állat hullájával érintkezésben jönnek, sőt még a legyek, rovarok is tova vihetik, ha lépfenés állatokról egészségesre szállanak át. Az emberek, főleg kik a lépfenés állatok hulladékaival bánnak, a nyúzó, tímárok, s azon állattulajdonosok, kik magok orvosolják marháikat, hasonlólag könnyen tovább terjesztik a ragályt.

Gyakran megtörténik, hogy midőn valamely marha megbetegszik, néha nem is gyanítja a tulajdonos a betegség mivoltát, vagy hogy semmi ellenvetést se tehesen az előljároság, az állatnak lábát eltörrik, s így minden orvosi vizsgálat nélkül levágatik; ilyen hús élvezete valamint nyilt sebnak a hulladékokkal érintkezése eredményezné az embereknel előforduló Pokolvart, mely nem ritkán életveszélyes kór alakban jelentkezik.

A lég minőségi változásai után is létre jöhet a kórfolyam, ha az állatok száraz rónás helyeken legelve igen forró lének vannak kiteve, vagy a legelők mocsáros vízzel teltek, és nagy kigözölgést eszközölnék.

A lépfene kifejlődését észlelni lehet még oly helyeken, hol a legelő igen buja s még inkább: hol szük ólban sok marhát szoritnak be, s elegendő szellőztetés nem történhetik; végre hizlálásra szánt állatoknál. A szabad ég alatt, egyszerű fedéllel ellátott helyeken tartással igen ritkán tör ki.

(Folytatjuk).

Reich Albert.

*) 1 millimeter = 1/2 vonal.

A hamuféreg, (Aphis).

Egy vidéki birtokos kérdést intézett hozzám: mi tevé legyen, mert kertjének fáit a hamuféreg, s azzal egyszerre a hangya annyira ellepte, hogy a miatt szép ültetvényét a pusztulás fenyegeti? — Az idén, országszerte uralgó ezen rovar faj, mely, mint tudjuk, megmérhetlen sokaságával, ha nem is pusztítja el a fát, de előli az által, hogy a levélzet életnedveit elszívja, s színét elhervasztja. A kérdésre adott feleletet, ha tán kertészgazdáink az abba foglalt tapasztalatoknak hasznát vehetik, bátor vagyok lapunk olvasóival is közölni:

A hamuféreg a kertészet azon csapásai közé tartozik, mely ellen nagyon sok a praescribáló doctor, valódi orvosságát, vagy ellenszerét még nem találták fel. Leginkább a szilva, s barackféléket lepi meg; a gyümölcsösben néha annyira eláradnak ezek az apró teremtések, hogy szemmel alig látható kis szivattyuikkal a levelek nedvét végkép kimerítve, a legszebb fiatal fák úgy néznek ki, mint ha sárgáságra estek volna.

A megtámadott növényt ugyan meglehetősen kipióczázzák, de általok élete, sőt jövő évi termékenysége sincs kockáztatva. Ha élet periodusok lejár, s bekövetkezett állandó meleg, és száraz időjárás szaporodásuknak gátot vet, a levél, s növényzet hamar kiépül.

A pomologok kétféle vegyítéket ajánlanak pusztításuk, vagy nagyobb mérvben elszaporodásuk meggátlása végett:

Némelyek 4—5 veder vízbe 2 kupa borecetet javasolnak tölteni; ezen vegyítéssel bádóg vagy bodzafából készült fecskendőkkel alólról felfelé, össze lövöldözik a megtámadott fa levélzetét.

Mások — s ez a többség — a materialistáktól, mert ezeknél olcsóbb, mint a gyógyszerházban, a megörvöslandő növények számához képest, quassia fát vesznek 1—2 fontot; ezt megfőzik 2—3 kupa tiszta vízbe, s ezen főzetet higitva 3—4 veder vízzel — fecskendik, mint főlebb irtam, fáikra. Természetesen ez a praescriptio nagy gyümölcsös-höz való; kevés fához aránylagosan kevesebb quassia kell.

Mind két mentőszerrerrel nem egyszer tettem kísérleteket, mindannyiszor sikertelenül. Mert ha, az élő rovarok százezrei közül a nagyobb részt el is pusztítottuk, ott maradnak miriad tojásaik, melyekből csak hamar kiegészítik a létszámot.

Részemről kétkép segíték a megtámadott fákon:

1. Ezen rovarfajnak szokása, hogy változó időjáráskor reggelenként az egész tömeg vándorlásnak, bolyongásnak indul, s a törzset és ágait, sőt ha néhány fenyőkarót támasztunk hozzá, ezeket oly sűrűn ellepi, hogy fa és karók úgy néznek ki, mintha világos zöldre volnának béfestve. Ekkor durva kender vagy szőrrongygyal törzset, ágakat, karókat ismételtlen megdörzsölve, ezereket pusztítunk el pár óra alatt, miközben a megdörzsölt helyek újból meg újból meg rakodnak a bolyázó bogarakkal, s újból ledörzsöltenek. Így több pusztul el bizonyára, mint akár az eczet-, akár a quassia vegyítéssel.

Zárjel közt legyen szabad megjegyeznem, hogy ezen pont nagyságu állatkák bolygása után, az én tapasztalásom szerint csak hamar eső szokott következni.

2. Májusban és júniusban akkor áll elé a hamu féreg, mikor a fa új hajtásai még derék növésekben vannak, s láthatni, hogy mentől fiatalabb a levélke, annál nagyobb csoportokban telepednek allapjára. Én minden új hajtásnak a tetejét 4—5 levelig lefelé lecsipkedem. Ezt tartom egyik okszerű eljárásnak, pusztításukra, s szaporodásuk meggátlására. Ugyanis ezen finom testtel bíró rovar, leginkább a legfrissebb hajtású levélkékre szereti felütni tanyáját, menyiben azok finomabb sejtjei, s bővebb nedvei táplálkozására alkalmasabbak, az öregebb, s kissé—hogy úgy szóljak—megfásult leveleknél, melyekbe ormányaikat beszurni nem tudván, maguknak tápot azokból nem is szívhathatnak. Nehány nappal ezen műtét után szemmel láthatólag apad, fogy, a levelések száma, míg a levelek erősbödésével végkép eltiűnnek.

A hangya nagyon járja azon fákat, hol a hamuféreg tanyázik, de nem a féregért, mint inkább azon ragadós, mézes nedvekért, melyet magokból kibocsátnak.

A hangyák eltávolítására nem a hamuféreg lepte fán, hanem másutt kell kereskedni; fészkeket kell felkeresni, s vagy ott elpusztítani, vagy onnan elkergetni fotogénnel.

Mostanában a természetbuvárok ép úgy pártfogásuk alá veszik a hangyát is, mint a verebet. Azt mondják, hogy azon látszólag kis kárt, mit a kertekben erdőben elkövet, más utón százszorosan fizeti vissza a kertésznek, vagy az erdőtulajdonosnak.

N. F.

Mire használja a mezőségi kisbirtokos a trágyát?

Nincs mivel okszerű gazda, ki bárminő vetésrendszer mellett a trágyázás fontosságáról ne volna meggyőződve; legyen az birtokos vagy haszonbérlet, folytasson váltó- vagy szabad gazdálkodást; a végcél: földjét úgy felhasználni, hogy ne csak gazdaságába fektetett tőkéjének kamatait, adót, kezelési költséget fedezze, hanem élni is akar, és fáradságának jutalmát kívánja látni, mit czélszerű mivélés mellett csak a trágya biztosít.

A trágya bő és kész tápanyagot nyújt a növényzetnek, mi által a növés gyorsittatik, s így a netán bekövetkezendő hőség, szárazság soha sem képes a megerősödött növényt elfonyasztani és a termést kétségessé tenni.

Bőven elágazott és tápdús talajjal bíró gyökérzetnek a növényéletteni szabályok szerint nem lehet más következménye, mint jól kifejlődött törzs, vagy szár és levél, a hol pedig utóbbiak a gyökérrel arányosított menyénységben léteznek, ott a termés csak kivételes esetekben nem ki-elégítő.

Nézzük a kisbirtokost, (pl. a mezőségit) miért nem trágyáz, és mit mivel a trágyával? Tagosítás előtt a trágyázás valóban feleslegesnek mutatkozott, mert kevés szántóföld levén, a gazdaság állattenyésztésre fektetett; gulyák, juhnyájak s részben ménesek legelészték ott, hol jelenleg kimerülésnek induló szántóföldek vannak; nagy levén a legelő szükséglet, alig 6—10 év múlva került valamely föld szántás alá s így ön erejéből több évi pihenés, porladozás után képes volt néhány termést adni a nélkül, hogy tápereje észrevehetőleg csökkent volna. Tagosítás beálltával a közös legeltetés és egyoldalú mivélésmód megszünt; kis és nagybirtokos egy tagban kapja földjét; a kis-

birtokos kénytelen marhát kevesbiteni, az egykori legelőt mivelés alá veszi, hogy mindennemű szükségleteit annak termésével fedezze; épületei, marhaállománya s így trágyája rendesen faluban van, de kis birtoka többnyire távol esik innen, s részint ezért nem trágyáz, részint mert apjától nem igen látta és hallotta a trágyázást; s így, minthogy földje még terem valamit, eszébe sem jut trágyáját földjére szállítani. Faszegény vidéken szalmáját, trágyáját tüzelőül használja, s ha végre meg is volna a jó szándék, utóbbi körülménynél fogva is nem áll hatalmában földjét javítani.

Ha czélt akarunk érni, ültessünk fát, mert a hol fa van, ott nem tüzelgetik fel a trágya és szalma; s a hol trágya van, ott gabona is lesz; a hol pedig elegendő gabona létezik, ott pénz, értelem és jólét honol. Minden 6—10 évben történt trágyázásnál nem vagyunk képesek földünknek azon ásványrészeket visszaadni, melyek termés által elvették, s feltéve, hogy a menynységet viszszapótoljuk, lehetetlen oly ösztételben, lehetetlen oly változatosságban és alakban a földbe juttatni, hogy a gyökér által felvétethessenek.

Trágyázás által közvetlenül és közvetve javítjuk földünket, és pedig először az oda szállított trágyamenynység által, másodsor a szerves részek korhadása, rothadása és annak következtében származott savak által, melyek a nehezen oldható ásványok vegyi felbomlását előidézik velök öszszeköttetésbe lépve oldhatókká lesznek és a gyökér által a nedvcsere (endosmose és exosmose) törvényei szerint a növény táplálására fordíthatnak.

Hogy valamely gazdaság kezelése a gyakorlati és elméleti szabályoknak megfelel-e? az évenként trágyázott területből ítélhető meg.

A trágyázás lehet: gyenge, közepes, jó és igen jó. Gyenge, ha holdjára 100 mázsát vagy ennél kevesebbet hordunk; 150—250 mázsa közepes; 300—450 mázsa jó; ezen fölül igen jó a trágyázás. A hatás e szerint 2—6 évig terjed. Egy szekerre átlag tíz mázsát számítva, megtudhatjuk: hány mázsát hordattunk ki. Haszon- és igás marha állományunk élelmezésére fordított takarmány után nyert ürülékek, keverve az alynak használt szalmával, képezik a trágyát. A hol nagy a marhaállomány, ott sok trágyának is kell lenni; ebből következik, hogy a trágyázandó terület arányban van a gazdaság marhaállományával, s e két tényezőtől az egész gazdaság szervezetére lehet következtetést vonni. **Ébner Sándor**, gazdatiszt.

Gazdasági kiállítás Küküllőmegyében.

Az alább olvasható tervrajzolt következő sorok kisérletében vettük:

A küküllőmegyei gazdasági-egylet, alapszabályainak 19. §-a értelmében ez évi őszi kiállítását is Dicső-Szent-Mártonban rendezvén a t. gazdasági egylet mint gazdaszatunk felvirágzását ohajtó testületet tisztelettel felszólítja a tárlatot személyes megjelenésével szerencsétleni és küldeményeivel gazdagítani.

A küküllőmegyei gazdasági-egylet igazgató választmányának 1869-ik év július 4-én Dicső-Szent-Mártonban tartott üléséből.

Gr. Béli Ferencz, elnök. Farnos Elek, jegyző.

Tervrajza a küküllőmegyei gazdasági-egylet által, 1869-ik év október hava 3. 4 és 5-én tartandó, Dicső-Szent-Mártonban, gróf Béli Ferencz úr udvarában rendezendő gazdasági kiállításnak.

Kiállítandó tárgyak:

- I. Gabonaműek u. m. buza, rozs, árpa, zab, tö-rökbuza a piacra kiállítani szokott minőségben.
- II. Borok.
- III. Gyümölcsök és szőlők.
- IV. Olajmagvak u. m. repce, kendermag, napraforgó s. a. t.
- V. Kertivetemények minden nemei, úgy azok magvai valamint gumos növények p. o. pityóka, répa.
- VI. Rostnövények u. m. kender, len, a vásárra kiállítani szokott minőségben.
- VII. Házi iparcikkek u. m. a) házi fonalok; b) házi len, kender és gyapju szövetek; c) varrások sat.
- VIII. Háztartási cikkek u. m. aszalványok, befőttek, eczet, vaj, sajt, méz, kenyér sat.
- IX. Gazdasági gépek, eszközök, úgy minden gazdasági iparcikkek, a kézműipar köréből u. m. hordók, szekerrek, szekerkesek sat.
- X. Gazdasági tenyésztések, u. m. bikák, tehenek, bika- és üszörjűk, lovak, sertések és házi szárnyas állatok.

A kiállított cikkek jelesbjeiért, a bírálatok nyomán, részint pénzjutalmak, részint első-, másod- és harmadrendű dicséret oklevelek fognak kiosztatni és pedig:

A) Pénzjutalmak a következő tárgyakért u. m.

I. Gabonaműekért:

melyekből legalább két erdélyi véka kiállítandó:

1. Tisztabuzáért	1 darab arany.
2. Rozsért	3 frt. o. é.
3. Árpáért	3 " "
4. Fehér gyalog paszulyért	3 " "

II. Borokért:

melyekből a kiállítóknak legalább 20 erdélyi vederrel kell birnia:

1. 1868-ban termettekért.

a) Egy fajú borra:

1-ső jutalom	1 darab arany.
2-ik "	5 frt. o. é.
3-ik "	3 " "
4-ik "	2 " "

b) Elegyes fajú borra:

1-ső jutalom	1 darab arany.
2-ik "	5 frt. o. é.
3-ik "	3 " "
4-ik "	2 " "

2. Ó-borokért:

1-ső jutalom	1 darab arany.
2-ik "	5 frt. o. é.
3-ik "	3 " "
4-ik "	2 " "

III. Gyümölcsökért:

A legalább 10 faj alma vagy körtve kiállítójának a fajok jelesége szerint

1-ső jutalom	10 frt. o. é.
2-ik "	5 " "

IV. Kertiveteményekért:

Egy teljes, kerti veteményekből álló, u. m. pityóka-, murok-, petrezselyem-, czeller-, vörös- és fokhagyma-, káposzta- és paprikából kiállított csoportnak

1-ső jutalom	5 frt. o. é.
2-ik "	2 " "

V. Kenderért:

1-ső jutalom	2 frt. o. é.
2-ik "	1 " "

VI. Házi iparczikkékért:

a) kenderszövetre:

1-ső jutalom	2 frt. o. é.
2-ik "	1 " "

b) gyapjuszövetre:

1-ső jutalom	2 frt. o. é.
2-ik "	1 " "

c) zsákra:

1-ső jutalom	2 frt. o. é.
2-ik "	1 " "

d) Himzésekre és varrásokra a megyei gazdaszszonyok által gyűjtendő három díj.

VII. Háztartási czikkékért:

a) aszalványok- és befőttekre:

1-ső jutalom	2 frt. o. é.
2-ik "	1 " "

b) eczetre: egy jutalom 1 " "

c) sajtra: egy jutalom 1 " "

d) kenyérre:

1-ső jutalom	2 frt. o. é.
2-ik "	1 " "

VIII. Gazdasági gépekért:

1. Borsajtóra	2 darab arany.
2. Szórorostára	2 " "
3. Közöséges kerülő vagy váltó faekére	1 " "
4. Vasekére	1 " "

Jegyzet. A kiállított gépek jelesbjeiből a kiállító bizottság, az alapszabályok 29. §. értelmében az egylet tagjai közötti kisorsolás végett vásárol.

IX. Gazdasági tenyész állatokért:

1. Lovak közül:

a) 3—4 éves ménre	1 darab arany
b) 3—4 éves kanczára 2 díj	1—1 " "

2. Szarvasmarhák közül:

a) két éves bikára két díj	1—1 darab arany.
b) két éves tinóra:	

1-ső jutalom	5 frt. o. é.
2-ik "	2 " "

c) borjustehénre:

1-ső jutalom	1 darab arany.
2-ik "	4 frt. o. é.

3. Sertések közül:

a) egy éves kanra:

1-ső jutalom	5 frt. o. é.
2-ik "	2 " "

b) egy éves koczára:

1-ső jutalom	5 frt. o. é.
2-ik "	2 " "

4. Hazai fajú juhok közül, melyek azonban keresztezettek is lehetnek.

a) Kosra:

1-ső jutalom	5 frt. o. é.
2-ik "	2 " "

b) anyajuhra:

1-ső jutalom	5 frt. o. é.
2-ik "	2 " "

B) Dicsérő oklevelekkel tiszteltetnek meg mindazon kiállítók, kiknek kitünő czikkei a bírálatok szerint arra alkalmasoknak ítéltetnek.

Szükséges tudni valók:

A gazdasági állatok kiállítóinak községi bizonyítvánnyal kell igazolni, hogy azok saját neveltjeik, kivéve a borjustehéneket, ellenesethen jutalomra igényt nem tarthatnak.

A gazdasági tenyész állatok október harmadikára a kiállítási helyiség udvarába hajtandók és bejelentendők, melyek fölött a bírálat és a díjkiosztás azonnal meg fog történni, mely után visszahajthatók.

A borok kiállítói: palaczkjaikra csak is az év számot, s hogy faj vagy elegyes? irathatják, s a mellett kötelesek azokat jellel ellátni, kiállítóinak s a szállóhelynek megnevezése pecsétes levélben küldendő be, minek hátiratára leendő idegen kézzel följegyezve a jel és a beküldött palaczkok száma; ellenesethen ki fognak záratni a versenyből s így a jutalmazhatásból is.

A kiállítandó tárgyak október 2-ig beküldendők Dicső-Szent-Mártonba a gróf Béli Ferencz ur udvarába „a rendező bizottsághoz“ czimezve és minden tárgyon megjegyzendő, hogy a kiállító „visszavárja“ vagy „az egylet részére“ ajánlja.

A kiállítást látogatók 10 kr. o. é. belépti díjt fizetnek.

Október 5-én a jutalmak, nem különben a dicsérő okmányok kiosztatnak, a visszakívánt tárgyak kiadatnak, az egylet részére ajánlottak pedig elárvereztetnek.

Az 1868-ik évi bonyhai és ezen év tavaszán Dicső-szent-mártoni kiállításkor tapasztalt ügybuzgalom, kecsgetteti a gazdasági-egyletet azon reménnyel, hogy a t. cz. közönség ezen kiállítást is támogatandja.

Dicső-Szent-Márton, 1869 július 4-én.

Szilvási Sándor, s. k. Farnos Elek, s. k.
a rendező bizottság elnöke. rendező bizottsági titkár.

TÁRSALGÓ.

Pályázati hirdetés.

A m. kir. földmívelés, ipar-, kereskedelmi miniszterium következő pályakérdést tűz ki megfejtés végett:

Világosítsák fel mi oka annak, — hogy a komló termelés hazánkban, daczára a sergyártás és fogyasztás nagymér-

vű emelkedésének, pangó állapotából ki emelkedni nem bír, — daczára annak, hogy a komló-növény sikeres termelésére hazánk több vidéke alkalmasnak lenni látszik, — mely körülmény azon sajnós eredményt idézi elő, hogy a komlóért nagy mennyiségű pénz szivárog külföldre.

Deritessék fel lehetséges-e a magyar földön oly minőségű komlót termelni, — mely a külföldinek behozatalát csökkentené.

Mutattassék ki számokkal a sörgyártás évi komló szükséglete, — a hazában termelt, s külföldről behozott mennyiség — sulyban és pénzértékben.

Végre adassék elő röviden a komló termelés legjobb módja, s leiratván a komlóföld és égalji igényei, jelöltessenek még a pontok, hol annak termelése ha szonnal üzhető volna.

A legfelebb 4 ivre terjedhető pályamű idegen kézzel leírva, s jelígyével ellátva, egy a szerző nevét rejtő s hasonló jelígyével ellátott bepecsételt levél kíséretében, a minisztérium földmívelési osztályához f. évi dec. 1-ig beküldendő.

A beérkezendő pályamunkák illetve bírálók által megbiráltatván, a legjobb mű 300 o. é. frttal fog jutalmaztatni.

Ha a munkák egyike sem felelne meg a várakozásnak, a pályázat újra ki fog hirdettetni.

Budapest, 1869. évi július hó 30-án.

A. m. k. földmívelés-ipar-kereskedelmi minisztériumtól.

A selmeczi m. k. bánya- és erdő-akadémia.

Azokkal, kik kiképzetésük végett ezen akadémiát látogatni szándékoznak, az igazgatóság a következőket tudatja:

A bánya-akadémián az oktatás négy évi időtartamot vesz igénybe, még pedig első 2 évet az előkészítő folyam, 2 utolsóját a szakfolyam. Végzett jogászok, ha kincstári bányahatósági szolgálatba lépni szándékoznak, három év alatt végezhetik bánya-akadémiai tanulmányaikat, miután a hivatásukra nézve kevesebb érdekléssel bíró tudományok hallgatásától felmentvők.

Az erdő-akadémián való oktatás csak három évfolyamot foglal magában, melyeknek elsője az előkészítő folyamot, két utolsója a szakfolyamot képezi.

Az előadások magyar nyelven tartatnak a bányászati szakfolyam kivételével, a melyben egyelőre még 1869/70. tanévben mindkét évfolyamban német az előadás; 1870/71-ben azonban csak a második évfolyamban lesz még német, míg végre 1869/72-ben valamennyi évfolyamban magyar fog lenni az előadás.

Az 1869/70-dik évi folyam f. é. október elsején veszi kezdetét és 1870-dik évi július utolsóján végződik.

A bánya- és erdő-akadémiai hallgatók vagy rendesek, vagy rendkívüliek, vagy vendégek.

A rendes hallgatók minden tantárgyat kötelesek hallgatni a megszabott tanterv szerint (a végzett jogászokat kivéve); holt a rendkívüliek a tantárgyakat és azoknak rendjét némi megszorítások mellett szabadon választhatják.

Az előkészítő folyamba lépni szándékozó mindkét rendű hallgatóktól kívánatik, hogy vagy érettségi bizonyítvánnyal, vagy a felső reáltanoda mind 3 osztályának kielégítő bizonyítványával igazolják magukat.

Rendkívüli hallgatónak azonban felvétethetik az előkészítő folyamba bárki is, ha elégséges előképzettségét, azaz olyant, a milyent felsőgymnásiumon vagy felső-reáltanodán nyerhetni felvételi vizsga által, melyért 20 frtnyi díj fizetendő, bebizonyította; sőt felvétethetik közvetlenül a szakfolyamba akkor is, ha magát az előkészítő folyam tantárgyaiból való felvételi vizsgának jó sikerrel alávettette, vagy pedig elegendő előképzettségét műegyetemi bizonyítványokkal kimutatta.

Államszolgálatba csak végzett rendes hallgatók szoktak felvétetni.

A vendég-hallgatók sem előképzettségök kimutatására, sem valamely tanterv betartására, sem vizsgák letételére nem kötelezettek; de szabadságukban áll, szintugy, mint bárki másnak, a ki magának az illető tudományt bármi uton és módon megszerezte, akármely tantárgyból, 20 frtnyi vizsgadíj fizetése mellett, vizsgát adni. Vendég-hallgatónak az akadémiai igazgatóságnál való előleges jelentés után csak önállású egyének vagy oly fiatal emberek vétetnek fel, kik arra szüloik, vagy gyámjuk hiteles meghatalmazását képesek előmutatni.

A tanítás az akadémián minden rendű hallgatók számára ingyen történik, de szükséges, hogy az akadémiába rendes hallgatók belépni kívánók fölvételi folyamodványaihoz szüloik vagy gyámjuk hiteles nyilatkozatát csatolják; mely szerint a gyakorlati kirándulások költségeinek fedeztetését is (évenként mintegy 50 frt) igazolják.

A fölvételi vizsga mellett belépő rendkívüli hallgatónak és vendégeknek legalább 18 éveseknek kell lenniök.

A fölvétel a selmeczi bánya- és erdő-akadémia igazgatóságához benyújtandó, a szükséges bizonyítványokkal, és mellékletekkel ellátott írásbeli folyamodvány következtében történik, mely folyamodványok legfeljebb október 6-ig nyújtandók be, későbbben érkezők tekintetbe nem vétethetvén.

Minden hallgató tartozik felvételekor egyszer s mindenkorra, ha tanulmányait félbe nem szakasztja — 5 o. é. forintnyi beiktatási illetéket befizetni.

Ösztöndíjak. A bányaaakadémia számára 30 bányászati- és 6 bánya-számvevőségi, és az erdészeti-akadémia számára 12 erdészeti ösztöndíj évenként 210 forinttal van rendszeresítve, melyek azon rendes növendékeknek adományoztatnak, kik vagyontalanságuk mellett kitünő tanulmányi előmenetelt, kitartó szorgalmat és helyes magaviseletet tanusítanak.

Van azonkívül a végzett jogászok számára bányahatósági évenként 300 forintos — és erdélyi ifjak számára 6 erdészeti erdélyi országos 300 forintos ösztöndíj.*)

A küüllőmegyei gazdasági egylet szabályai.

(Folytatás és vége.)

19. §. A tárlatok rendezése. A tárlatok rendezése körül általánosan megállítatik, hogy olyan minden évben kettő rendezessék, és pedig az egyik minden évben, a központban, Dicső-Szt-Mártonban ápril utolsó napján. A második őszzel az igazgató választmány által meghatározandó helyen és időben változandó.

Az igazgató bizottmány a tárlatok, gazdasági állatok kiállításának részletes programját megállítja, közzéteszi.

Meghatározza a fizetendő jutalmak összegét.

Megválasztja a tárlati bíróságokat s intézkedik a rendezés minden kellékeiről.

20. §. Az igazgató bizottmány ülésiben minden vitát alá vett tárgyakról kimerítő jegyzék vezetetik a jegyzők által,

*) Kérjük a hazai lapokat jelen hirdetésny átvételére, miután a magyar nyelv alkalmazása óta az erdészeti és bányászati hivataloknál szakképzett magyar ifjakban szükség mutatkozván, kívánatos lenne, ha a magyar ifjuság ezen pályára lépne.

melyeknek alapján teszi meg választmányja közgyűlésnek javaslatait, indítványait.

Minden év végén ugyancsak jegyzői által összeállíttatja a szerzett statisztikai adatokat, az évi működést feltüntető jegyzékeket, azokat, ha pénzügyi viszonyai engedik, külön lenyomatban minden egyleti tagnak megküldi; vagy ha ez nem lehetne, kivonatosan valamelyik erdélyi lapban közzéteszi.

21. §. Az igazgató választmány határoz, ha 9 tagja jelen van.

22. §. Az egyes megválasztottak teendői. Elnök: egybehívja a köz- és választmányi gyűléseket azokon a tanácskozással vezeti, kimondja a többség határozatát, az egyletet külső érintkezésekben képviseli, s általában minden ügyei fölött felügyeletet gyakorol.

Alelnök: a rendes elnököt fennebbi minőségeiben, akadályoztatása esetében, képviseli.

Igazgatók: a választmányi határozatok elintézői; a kiállítások rendezői, a statisztikai adatoknak beszerzői. Figyelemmel kísérnek a megye területén mutatkozó minden gazdasági haladást, s iparfejlesztési mozzanatokot. És e tekintetből az igazgató bizottmány közbejöttével működése könnyítése tekintetéből a megye területét maguk között négy részre osztva, jelölik ki.

Pénztárnok: kezeli a pénzeket s azokról, felelőség terhe mellett, rendes számadást vezet.

Jegyzők: a gyűlések tárgyalásairól rendes jegyzéket vezetnek, összeállítják a rendes statisztikai kimutatásokat, végzik a III. pont alatt körvonalozott írásbeli teendőket.

23. §. Kezelésekről. Az egyleti részvénydíjak 2 részletben mindenik év május és november 1-ső napjain befizetendők.

24. §. A részvénydíjakból bejövő összeg következő költségeket fedezheti, u. m. 1. kezelési, 2. kiállítási jutalmakra, 3. a gazdasági gépek, eszközök megvásárlására, 4. tartaléktőke jutalékára.

25. §. Az alapító díjakból bejött összegeknek azonban csak folyó kamatait csatoltathatnak az évi részvények összegéhez.

26. §. Kezelési költségek alatt értetnek: az egylet részére megrendelendő szaklapok, írószerek, levelezések és a nyomtatványok költségei, a 3. 4. pont alatti költségek elég határozottak.

27. §. A tartalék alapot pedig képezi a részvénydíjak 25 %, a mely minden évben pontosan kiszakítva, valamelyik takarékpénztárba kelyezendő, míg oly összegre nő, hogy az 5. pont alatti megállított köztelek megszerzése lehetővé váljék.

28. §. A köztelek megszerzése a választmány ebbeli előleges lépései s ajánlata után, a közgyűlés által határozatik el, valamint, annak mikénti rendezésére nézve hozandó szabályok a közgyűlésnek tartatnak fenn.

29. §. A kisorsolandó gépek vagy gazdasági eszközöket az igazgató választmány jelöli ki, a kibocsátandó sorsjegyek ára a gépek beszerzési költségeit felül nem multhatja. A kisorsolásnak pedig valamelyik kiállítás folyama alatt kell megtörténnie.

30. §. A sorsolásra kibocsátott gép nyercje köteles, ha alapító, vagy rendes tag, a gép vételárának 10 %, ha rendkívüli 20 %-ét megtéríteni, mely összeg a tartalékalaphoz csatoltatik. Ha az egyletnek 200 tagja lesz, gazdasági gépek, eszközök ingyen sorsjegyekkel is kisorsolhatók, de az ezek vételére fordítandó összeg a részvénydíjak 1/8-át felül nem multhatja és a nyerc ez esetben is a fennebbi %-at megtéríteni köteles.

31. §. A tárlatokból bejövő jövedelmek a tárlat rendezési és jutalmazási, a kisorsolt gépeknek pedig megtérült ára a gép-

vételre szánt jutalék növelésére fordítandók, azonban ezeknek is 10 %-a a tartaléktőkéhez csatoltassék.

32. §. A gazdasági egylet a megyei bizottmány főpártfogása alatt áll, azonban belkezelési ügyeiben rendelkezési jogot nem gyakorol.

33. §. A gazdasági egylet, ha mint ilyen, létezni megszűnnék, lehető vagyona felett az alapító tagok közgyűlése határoz.

Aratási tudósítások és levelezés.

M. Bánd, aug. 16. 1869.

Itt nagyon gyenge az aratás. A megérett őszi vetés, melynek most foly aratása, erősen ritka, kevés és apró szemű s nagyon gazos. E szűk és késői aratást egyéb körülmény is, de leginkább a máj. 23-kán történt jég hullás okozta. A gyümölcs- és szőlőtermést a tavaszi kedvezőtlen időjárás és hideg merőben megsemmisítette. Itt ez évben a sertésbetegség nagyon dühöngött és dühöng, mely sok kárt tett eddig elő. A házi szárnyas állatokat pedig a rókánál is veszedelmesebb ellenség támadta meg: egy pusztító betegség, melynek több ezren lettek áldozatai, különösen a tyukok s ezeknek csibéi.

Ennyi elszomorító körülmény közt az az egy vigasztalás van, hogy a törökbuzák nagyon szépek, hasonló szép s kitűnő törökbuzákat 48-an innen még csak 49-ben és 60-ban lehetett látni.

(K. K.)

M.-Sz.-György, aug. 21. 1869.

Mintha látnám, hogy omlik az árvizről szóló tudósítások árja, éppen mint az eső, midőn e sorokba szorított rövid tudósítástomat, a július 17-én küldötték folytatásául lejegyzem.

A Maros egyik hegytől a másikig kiáradt, a meddig a szem lát mind viz, és eső, melylyel folytonosan szaporodva, s aszszonyok átkától, kiknek elázott kenderüket elvitte, kísérve viszi a szomorú jelentést, — ha nem csalódom — a Tarkótól a Dunáig.

Vajon hányadik unokánk éri meg azon örömet, hogy a szabályozott Maros gyönyörű völgyén, hasonló panaszok nélkül gazdálkodhassék?

Öszgabonaink miként mutatkoztak, csak úgy is fizettek: gyengék; a korábban aratottak az akkori apró esőzésekkel megiszik cikáztak. Törökbuzáink általánvéve jók. Zab, árpa, alakor, mindenféle sok és jó, csak az eső és árviz sokkal mostohán hánt el. Borsó, magbukkony, lencse, paszuly jók, a borsó bogaras.

Dohány sok és szép, csak jól száradhatna, sajnos hogy a különben nagy gondal mivel dohány szárasztása még nagyon kezdetleges, mi miatt rendszeren kevés értékűvé válik. Kenderék kitűnők, de a kiáradt vizek miatt sokat megsirattak a szegény aszszonyok. Sarju csak az alantabb fekvő helyeken volt, s azt is a viz mind elborította, eliszapolta.

A sertések csaknem mindenütt megvetettek; káris szegényeket nyáron malacoztatni! Méheink csak felébe rajoztak, sok meddő kas maradott; olyan tavalyi forma méz szüret mutatkozik.

Ilyen forma gazdasági tudósításból — úgy gondolom — kevés is sok: Isten után jobbkat remélve, ha élek, és érek megírom; addigis életet, erőt, s minden áldást ohajt. M.

Mező-Nagy-Csán, aug. 21. 1869.

Két havi szárazság után végre megeregedtek az ég csatornái — Az esőt néhány hatalmas fergeteg és vihar előzte meg, mely a gazdának kárt okozandó, széthányta a kalongyákat, a kazal és boglya tetőket pedig lesodorta, hogy az esőviz köny-

nyebben szivárognon belé; most öt nap óta csendes eső veri szomjas földünket. Az időjárás, úgy látszik, a szélsőségeket keresi, a kánikulából egyszerre átléptünk az őszbe, s az eddigi szárazság után esős időszak áll be, mely a szalmás gabona és takarmányneműek behordását késlelteti.

A törökbuzáknak ugyan sokat használt, de csak úgy, ha szeptember közepéig dér nem lesz, — általában véve a törökbuza termés már is $\frac{1}{3}$ -ával kevesebbnek mutatkozik, mint múlt évben.

A len az egész vidéken igen szép s jó termést adhat; csak hogy kevés vetést láttam, melyben azon veszélyes élősdű növény, az ugynevezett lenfojtó fűnyűg (*Cuscuta epilinum*) sok kárt netenne.

Sarjut a magasabb fekvésű réteken kostolónak sem kaszálunk, a mélyebb völgyekben meglehetősen mutatkozik.

Repcevetésre még kívánni sem lehetne jobb időjárást; minden szem kikelhet és megbokrosodhatik.

A szárazság miatt a mező elsült, de a tarlók igen jók, s állataink a menynyit a legelőn fogytak, a tarlókon kétszer annyit hizhatnak.

Az ugarokon levő göröngyök szétmállanak, s így a leendő őszi vetések alá mindenki jól elkészítheti földjét, tehát a természet nem okozható, ha földünk kellő mivélésben nem fog részesülni.

Ébner Sándor, gazdatiszt.

Bánf-Hunyad 1869 aug. 26.

Ma értük végét egy egész hétig tartó folytonos esőzésnek. Mintha az egyenlítő tájain éltünk volna: úgy ömlött néha órákig a sebes zápor, kivált 21 és 23-kán. A menynyit használt törökbuzáinknak, csaknem annyit ártott a mezőn kapott tavaszgabona kalongyáknak és szénaboglyáknak; de nagy leczkét tartott főleg a vasútépítőknek.

Mikor vidékünkön és a csucsai szorosban a vasúttöltések készítéséhez fogtak, a mi szakértőink sőt falusi gazdáink is eleinte bámulva, később kétkedve szemlélték: mily szűk hidak alatt akarja kibujtatni az építő a mellékvölgyek torkolataiból lerohanni szokott vizet; mily merészen viszi egy-egy meredek hegyoldal alatt a töltést, anélkül hogy földcsuszamodásra, sebes árvíz által a megbontott hegyoldalról lemosaródó földre gondolna, mely árkat—töltést egyszerre betemethet. De gondoltuk magunkban: ő épített már elég olyant, mi még nem; neki kell jobban tudni a dologhoz!

Azonban a tapasztalat nekünk adott igazat. Várad felől jövőktől hallottam, hogy a Királyhágón túl a közelebbi nagy árvizek nagy darab helyekről úgy elvitték a vasúti töltést, mintha soha ott sem lett volna; a hidak nagyobb részét megrongálta. A csucsai szorosban a Körös és Sebes vizek a nagy munkával, de kevés gondnal készült töltéseket több helyt megbontották; Sztánánál és az azon túl fekvő hegyoldalokon levezetett töltésekben sok a kár.

A csucsai szorosban végigvonuló országút, — ott hol épen a Körös mellett vezetett, — mindenütt nagy gondnal készült kőfalak által volt védve. E természetes falakat lehetőleg nagy kővekből rakatták a mi mérnökeink, oly elővigyázattal, hogy mindenik alsóbb réteg foglalványait a felsőbb réteg kővei tökéletesen fedték s két egymás feletti réteg függőleges barázdája seholy sem esett egy vonalba; ezen kívül a közőket mohával gondosan kitöltötték.

Az új vasúti töltések, a Körös partján ehez képest, mondhatnám, könnyelmű gondatlansággal készültek: az oldalfalak kővei

kicsinyek; egymásra és nem egymást megkötőleg vannak helyezve, mintha oszlopot és nem kőfalat akartak volna készíteni. Továbbá a víz felőli rész igen meredek s emiatt az ár ostromának inkább ki van téve mintha nagyobb dültséggel készítették volna.

Bánf-Hunyad és Feketető közt, hol a vasúti töltés közvetlenül az országút mellett vezet, a munkások úgy látszik részben a távolabbi hegyoldalból hozni a kőveket, az országút oldalfalait több helyt megbontották s abból szedtek ki a nekik szükséges kőveket; továbbá az országút oldalait is több helyt szükségtelenül megtámadták töltéseikhez kellett föld miatt.

Ezen a közönség érdekeit fenyegető eljárások ellen a közlekedési minisztérium már is eltiltólag közbelépett az okozott kár helyreépítését rendelve, de mi a helybeli viszonyok ismeretére támaszkodva bátorkodunk az illető minisztériumnak azt is figyelmébe ajánlani: vizsgáltassa meg a körösvölgyi töltések kőfalait s a Várad-kolozsvári vonal hidjait s ezek hiányait most orvosoltassa, nehogy akkor kerüljön erre a sor, mikor már a vonal forgalomnak lesz átadva s az egész országra tetemes kár háromlanék miatta.

A kőmives-munka a vasút hosszában mindenütt szép és jó.

S.

Egerpatak, 1869. augusztus 26.

Háromszéken alig van község, melyben a szarvasmarhát a száj és lábfájás meg ne lepte volna; az ily beteg marha szájürege, mintegy leforrázva fehér színt vált, a nyelve lehámlik, a lehellete nagyon meleg és nehéz szagú, a nyála pedig folyást foly, lábáról soknak a köröm is leguvad; a járvány ezelőit három héttel jelentkezett, s egyiránt meglepő igás és legelésző marhát, s tartama alatt, mely egy részinél 6—8 nap, a másnál 10—14 napra terjed, — a takarmányt megsem izleli, nagyon kiürül és elyengül anynyira, hogy felüdülése után is mig helyreáll, s munkaképes leszen, több hetek telnek el. Mindenki igyekszik gyógyítani marháját különböző módon, de sikeres gyógymód nem igen alkalmaztatván, a járvány több darabon magára megszűnt.

Az idén sehogy sem haladt a mezei munka előre, hol az időjárás mostohasága, hol a munkáskéz hiánya, most pedig ezen járványos betegség a szarvasmarhán nagyon hátráltatta, s hátráltatja.

Sarju termésünk a sok esős idő daczára is nagyon gyenge, a magasabb fekvésű kaszálókat, az augusztus elején uralkodott forró melegek, mind kiperzselték, a vizenyösebb helyeken is kevés gyűl.

Pityóka a ponkosabb fekvésű félhúsu földekben bővön kötött, csak sok megromlott között; az alattabb való új trágyás földekben pedig a mit kötött is elrothadt, már az essőzés alatt a szára feketedni kezdett, miről a romlását következtetni lehetett.

Még most fogott javában hozzá az egerek milliója a pusztításhoz, miután az őszhatárbeli eleségből kifogyott, s a tavaszhatárba vonult, szemlátomást rájga le a zabot, ha hamar le nem aratjuk, s az árpával együtt sietve be nem hordjuk, nem sok marad mit haza takarítsunk; már most azon aggódunk, hogy a mint ezen terményeket elhordottuk a törökbuzát, s később az őszi vetést támadja meg, elvégre tán itthon is meglátogat.

A rozsnak kalongyája (26 kéve) az egész járásban általában 3 kis vékát ad, 8 kis vékájú vetett földön (egy hold) 20—22

Mai számunkhoz $\frac{1}{2}$ iv melléklet van csatolva.

Melléklet az „Erdélyi Gazda“ 10-dik számához.

kalongya termett,- buza kalongyája megadja a két kis vékát, 8 kis vékán vetett földön 22—24. kalongya lett. Gabonaára még mindig fentartja magát.

Torda, aug. 27 1869.

A nyári idény alatt a Királyhágón innen eső részek több megyéjét jelesen Torda-, alsó és felső-Fejér-, Küküllőmege, Udvarhely- és Aranyosszék nagyrészt bójárva, a tüzetes s kimerítőbb tudósítást későbbre tartva fenn, az idei aratás eredményét írom meg.

Átalában szenvedtek az őszi vetések, s a múlt évi aratáshoz mérve, helyel közel fél, legtöbb helyen alig egy harmad, egy negyed termés volt, néhol az elvetett magot is alig fizette meg. A mi termett is léha, üszögös, gazos. Akár hány határon a gabonát felvert gaz, és burjánból alig lehetett a gyér kalászt kiszemelni. Ehez képest még a nagy uradalmak csüre körül is alig kottyant meg néhány barna színű, karcu asztag, míg kisebb gazdánál inkább boglyákhoz, mint asztaghoz hasonló törpe asztagocskáknak teteje is alig látszik ki, a csűrök s kerítések közül. A kenyér drága lesz ország szerte; ez nem szenved kétséget.

A tavaszi kalászosok ellenben, mint tavasz buza, tavaszi rozs, árpa, alakor, tönköly, zab: szalmában és szemben dúsan fizettek; szebb és gazdagabb termést e nemből kívánni sem lehet. Csak hogy a fennemlített megyék ritka vidékén fordítanak, a zab kivételével, a tavaszi kalászosok termelésére nagyobb gondot, részint a határok szűk terjedelme, részint a talaj miatt, s ennél fogva a jelzett hiányt általán véve a tavasziak gazdagsága sem pótolja.

A törökbuza országosan nem csak dús, de páratlan termést igér*) Részéről az erdélyi földön a mostanihoz fogható bujaságot a tenyészetben, s gazdagságot a termésben nem láttam; néhol van egy-egy soványabb kinézésű határ is, de ez a ritkaságok közé tartozik.

A szüretet megbukottnak kell tekinteni Egyes szerencsésebb fekvésű táblákat kivéve, hol a termés szebbnek s jobbnak mutatkozik, alig lehet többre számítani, mint a múlt évi termés tíz száztolijára. Hordó helyett csak átalagokra lesz szükség. De nem csak a termésre, a szöllőtökére magára is károsan hatott a tavaszi fagy rongálása. Nem tudom elég lesz-e rá egy év, még normális időjárás mellett is, hogy a szőlő fáján a fagy által elkövetett pusztításokat még a szakértelemmel bíró gazda is helyre tudja hozni. Meg kell vallani pedig: nem tudjuk hány értelmes mező-gazda van Erdélyben, (bizonyos hogy sok van, bár nincs anynyi a menynyi kellene), de értelmes, gondolkodó s hozzáértő szőlész nagyon kevés van.

Nagy Ferencz.

Lapszemle.

Aratógépverseney Magyar-Óvárt. **)

A civilisatio ezen fegyvereivel a száraz földön véghezment eddigelő legnagyobb szerű küzdelemre alkalmat a m-óvári aratógépverseney nyújtott. A munkáskezet pótló aratógép azon országokban legértékesebb, melyekben nagy a gazdagon termő földek

kiterjedése, a melyeken tehát a viszszapótlás tana csak hiányosan, vagy éppen nem is alkalmazható még. Ilyen Magyarország.

Csekély erővel nagy tereket vet bé itt a gazda gabonával, és nem törődik vele, honnét kerül ki ama tetemes kézi-erő, mely majd a nagy kiterjedésű vetéseket learatandja. Szükség és a példa haladásra indíták a puszták fiát, kezébe kényszeríték az ekeszarvát ott is, a hol még néhány év előtt nyájai olykor nyakig érő füben legeltek, olykor éhen is haltak, de minden esetre a termést maguk takaríták le. Az aratási munka és munkások között évszázadokig fennállott arány, a munka gyors szaporodása folytán felbomlott, mert a munkáskéz nem szaporodott a munkával arányban.

A M-Óvártott oly nagyszerű eredményvel lefolyt versenyt főleg a szükség idézte elő, azon tekintetnél fogva, hogy az említett aránytalanságon, részben legalább, segítve lehessen. Az egész, közgazdaságilag annyira fontos tárgy, oly felfogással, áldozatkészséggel, értelem, és szakavatottsággal volt rendezve, mely minden gondolkozó látogatóban a legnagyobb elismerést keltette.

A versenytér úgy látszik az európai száraz föld, sőt Amerika és Anglia egyező véleménye szerint sem lehetett volna kedvezőbbén választva, mint Magyarországon és itt sem alkalmasabban máshol, mint M-Óvártott.

A 38 versenyző gép között 26 saját lerakó szerkezettel bíró és 12 lerakó szerkezet nélküli volt.

Az elsők közül Anglia 15, Amerika 2, Poroszország 2, Szászország 2, Oroszország 1, Ausztria 1, Magyarország 3; az utóbbiak közül Anglia 9, Porosz 1, Magyarország 2 szolgáltatott.

E gépek a m-óvári uradalomnak egy, a versenytérre vezető út mellett fekvő majorságában, tágas félszerben voltak jul. 4 és 5-én közszemlére kitéve.

A verseny 6-án délben kezdetet meg, mivel az előtte való napon tartott esőzés s a talajnak és szalmának nedves volta miatt előbb elkezdni nem lehetett. A M-Óvártól $\frac{3}{4}$ órányira fekvő versenytér egy szelíd talaju, homokos agyag lapály volt, melyen néhány horpadásban előbbi időkben, magas vizálás mellett apró erek vagy mosások képződtek, néhány év óta azonban rendes mivelés alatt áll. A talaj egyébaránt meglehetősen laza, rajta tehát az aratógépek járása már magában véve nehéz, mi az előre járt nagy esőzés által még inkább súlyosbított. A versenytéren meglehetősen gazdag rozs állott; s ha már e táblán a rozs magassága miatt az aratógépek általában nagy akadályra találtak, a baj még inkább növekedett az által, hogy az erős, gyakran szélllel járó eső a magas rozst nagyon összekuszálta annyira, hogy sok helyütt a gabona feje majd a földet érintette.

Ezen akadályt felismerve, a bizottság el is tért az eredeti programtól annyiban, hogy nem 1600, hanem csak 1000 öles versenyrészeket jelölt ki. Ugyanazon táblán a kijelölt és számozott versenyrészleteken kívül volt még több részlet meghagyva, a melyeken a gépek vezetői a tulajdonképi verseny előtt gépeiket maguk kipróbálhatták, hogy azokat némely helyi körülményekhez képest állásba igazíthassák.

A versenyre ezen talán nem éppen legalkalmasabb tért kényszerűségből kellett választani, mivel a tulajdonképpen kitért, és minden tekintetben alkalmasabb buzavetés igen hamar megérett, annyira, hogy a szemek mulhatlan kihullása miatt a félüres szalma, az aratásra még alkalmatlanabb lett volna.

*) Más tudósítások szerint ez még kétséges.

Szerk.

**) A „Gazd. Lapok“ aug. 11-iki (32-dik) számából.

Magyarországban, hol rendszeresen minden oly korán érik, sokkal gyakorlatiabb lett volna a versenyaratást egy héttel előbbre tenni, mivel csupán a júniusi hűs napok kedvezésének lehetett köszönni, hogy a m.-óvári meleg talajon még idejében levő vetést találtak, a mire ritka évben lehet számítani.

A rozsföld tehát makacs akadályokkal bíró tér volt, ezt minden szakértőnek el kellett ismerni; s a Wood-féle gép vezetője azonnal visszalépett, látván, hogy gépe ez akadályokat nem fogja legyőzhetni.

A versenytér a legnagyobb pontossággal anynyi részletre volt felosztva, a hány versenyző gép állott készen. Minden részlet egy öl magas jelfán folyó számmal volt ellátva; s a versenyzők sorshuzás utján kapták azon részletek számát, melyeket lekaszálniok kellett.

A magas, árnyas ákácz fákkal körülvett versenytér e célra nemcsak nagyon gyakorlatilag alkalmas, hanem kényelmes is volt, mivel minden bíráló albizottság számára az észleleti tere előtt külön sátor állott, melyben, jegyzeteiket megteheték, s hova a nap sugarai ellen is visszavonulhattak. Továbbá két nagy fabódében hideg ételt, igen jó sört, s időnkint pezsgő limonádót is lehetett kapni. A ki pedig természetes vizet kívánt, már a minőt az óvári föld ad, annak számára gondoskodott a szabadalmazott Northon-féle csökút tulajdonosa, a ki mint jó üzér — ez alkalmat reclame gyanánt felhasználva, a legrövidebb idő alatt két csövet a földbe vert s a szomjazókat enyhítette. A mint azonban jótekonyságát harmadik napon megszüntette, általános elégtelenséget aratott.

A díjakat oda illető bizottság tagjai a központi bizottmány által megállapított tervrajz alapján voltak kinevezve: illetőleg közreműködésre felkérve. A bíráló bizottság két főosztályból állott - I. a lerakó szerkezet nélküli, a II. a lerakó szerkezettel bíró gépek megbírálására. Minden bizottságnak volt három egyenlő al, és mindnyájának együttesen még egy negyedik alosztálya.

A három első osztály az őket illető gépeknél a menet és munkaerő, valamint minden egyéb mellék körülményre figyelt, melyek a gépek értéke és munkaképességére befolyással voltak. A negyedik alosztály valamenynyi gépnél úgy az üres menetnél, mint a munkánál az erőmérésre ügyelt. Minden alosztálynak volt elnöke és jegyzője.

Az összes bíráló bizottmány eleinte állhatott 50 személyből, mivel nem minden kinevezett jelent meg. Azonban ezek közül is a második versenyen már jóval kevesebb, a harmadik és negyedik versenynapon pedig csak alig fele volt jelen. A hőmérsék árnyékban 22—24° volt, emellett majd minden megszakítás nélkül hajtva a gépek első napon délelőtti 10 órától esti 6-ig; azután a második, harmadik napon reggeli 8 órától esti 5-ig; s majd a negyedik napon reggeli 8 órától délutáni 1-ig folyt a működés és végzetül következett délután 2 órától 5-ig a megyeház teremében minden körülmény egybevetése után a választás a kiténtetendő gépek között: mindez anynyi fáradságba került, hogy a leghidegebb vérű jurytagot is megizzasztotta. Összevéve mindent mihez járult még azon kellemetlenség is, hogy a jury-tagok a napi munkából későn ebédre saját pénzükért csak holmi hulladékot kaphattak — bizony nem csuda hogy sokan idő előtt kereket oldottak.

Az első sorban jövő gépek 6-án 10 óra körül értek ki a földre, és 11 óra tájban, miután a talaj és vetés valameny-

nyire megszikkadt, kezdődött a verseny-aratás, és pedig egy lerakó szerkezettel bíró és egy anélküli géppel egyszerre.

E közben mindkét némbeli nagyszámu nézőközönség gyűlt oda össze, s a legjobb rendezkedés mellett sem lehetett a versenytértől távol tartani a kíváncsiakat. E nap a legnagyobb lelkesedés közt folyt le; valami 10, mindkétféle gép bevégezte munkáját; néhány az akadályok elől visszavonult egy pedig összetörött. A második nap már korán ott látta a derék küzdőket, a kötelességű bírálókat és a néző vagy tanulni vágyó közönséget a verseny téren.

E napon a lerakó szerkezet nélküli gépek egytől-egyig, lerakó szerkezetűek közül is hatot kivéve mind keresztül mentek a próbán. Lehetett is már hallani nevezetesen az első osztályban, sőt magát a közönséget is itt-ott egyik-másik gép előnyére nyilatkozni, A harmadik napra tehát észlelés végett csak 6 gép maradt, és valamint a Northon-féle szab csökút tulajdonosa, úgy a közönség részéről is anynyira lankadt az érdekelt-ség, hogy alig 200 személy lehetett jelen.

E gépek megészlelése után a még együtt levő bíráló bizottság tagjai oda nyilatkoztak: hogy a legjobbaknak ismert gépek más nap ismét szűkebb körben egymással versenyezzenek és pedig a közel fekvő árpa vetésben, mely alkalommal azután az ugynevezett combinált gépek is kiténtethetik képességüket a takarmánykaszálasban. Ezen árpaföldön, mely vetés alkalmával nem volt gépek általi aratásra szánva, a tavali kukuricza száraz az alacsony vágásnál, minő az árpánál kívántatik, anynyira akadályozták a gépek működését, hogy több gép meg-meg-állott. Ez alkalommal átláthatta minden nem szakértő is eléggé világosan, hogy a gép vezetőjének a ki, legtöbb esetben egyszersmind a vonóállatokat igazgatni kénytelen, menynyire szemmel kell tartania a dolgozógépet, hogy a szükséges pillanatban megállithassa, mert még csak egy vágás tovább, s a törés bizonyos.

Egyébiránt akadályok a legalkalmasabb földön s a legjobb mivelés mellett is könnyen fordulhatnak elő.

E szűkebb körű versenyre 8 saját és 5 kézzel lerakó szerkezetű gép találatott alkalmasnak.

(Folytatjuk).

Egyveleg.

* A m. kir. vallás — és közoktatási miniszterium rendelete folytán a jövő 1869/70-diki tanév kezdetével egy erdélyi származású és a bécsi cs. kir. egyetemen tanuló orvosnövendék számára egy 126 frtnyi Goldberg-féle ösztöndíj lesz adományozandó. Az erre pályázók szabályszerű okmányokkal ellátott kérelmüket 3 hét alatt az erd. kir. biztoshoz nyujtsák be. (K. K.)

* A kolozsvári kisegítő pénztár-egylet közelebbi választmányi ülése elhatározta kérvényileg járulni a cultusminiszteriumhoz az ipartanoda mielőbbi megnyitására ért, miután az egylet már négy év előtt évenkénti 800 frtot szavazott meg egy ipartanodai tanár fizetése fedezésére, s miután az ily módon eddig félretett összegek s kamataikból 4033 frt. 80 kr. töke gyűlt össze. Mellesleg megemlítjük, hogy ez egyletnek jelenleg 5330 tagja van, s a mult félévben 2,780,000 frtot kölcsönzött ki.

* A királyföldi gazdasági egylet közelebről tartott évi közgyűlésén előfordult jelentés szerént az egyletnek a szebeni kerületben 115, a brassóiban 109, a medgyesiben 65, a nagycsűrben 59, a segesváriban 37, és a sz. régeniben mintegy 15, s összesen 400 tagja van.

*Az első erdélyi vasútnál f. évi sept. 1-ső napjától kezdve utazók részére IV. osztályu kocsik tételnek forgalomba. A szállítási ár személyenként és mértföldenként 9 kban állapittatik meg, melyhez az időnként fenálló ezüst árkelet-pótlék és a törvény-szerű bélyegadó hozzászámítandó. A munkások számára III. osztályban eddig fenállt díjelengedés ezennel megszüntetetik. Minden egyéb a személyforgalomra vonatkozó rendeletek a negyedik osztályu utazókra is érvényesek.

*A karánsebes-vaskapui fő- és piski petrozsényi mellék vasútvonal előmunkálataira a magyar hitelbank a közl. miniszteriumtól engedélyt nyert.

*A vasúti töltések oldalait Belgiumban gyümölcsfákkal, körte- és almafákkal ültetik bé, a mint ez Brüssel és Löwen közt már évek előtt megtörtént. A tapasztalás azt bizonyította, hogy a gyümölcsfasorok nemcsak czélszerű védfalat képeznek a hófúvások ellen. hanem ezenkívül tetemes jövedelmet hajtanak, még pedig minden meter után egy frankot s így 1 oszr. mértföldnyi hosszu vasúttöltés gyümölcsfái évenként 3035 o. é. frtot jövedelmeznek. A vasúti örök a jövedelemből részletet kapván, igen szorgalmasan ápolják a fákat s különösen a lopások ellen igen lelkiismeretesen és erélyesen védik a termést.

(E. L.)

*A magyar lisztkereskedés. Köztudomásu dolog, hogy a magyar lisztiparnak különféle és gyakori bajokkal kell küzdenie; így jelenleg, a külföldi piacokon, drága és nehézkés kivittel. E baj elhárítására irányadó körökben azon eszme merült fel, hogy nagyobb rakodó helyeken, mint pl Bécs, Triest, Hamburg sat saját áru-raktárak állittassanak fel, melynél az emelkedő forgalom mellett még a gazdálkodási szempont is nyerne.

*Maros szabályozás. Moerath főmérnök a hadgyminiszterium tengerészeti osztályában, ki a m. kir közlekedési minisztertől engedélyt nyert a Maros szabályozás előmunkálataira, a folyó egy részét már tanulmányozta. A szabályozásnál alkalmazásba akarná venni az általa feltalált hajósarkantyut. A Maros beömlését a Tiszába úgy tervezi szabályozni, hogy Szegedre nézve az áradás minden veszélye, mely a Maros mostani folyása mellett a várost folyton fenyegeti, el lenne hárítva.

*Richard abbé a források felkeresésénél következőkép jár el: száraz időben és száraz talajon egy lábnyi mély lyukat ás, és abba egy mázatlan cserép fazékat állít következő anyagokat tevén belé: 5 lat oltatlan meszet, 5 lat vasgálicot, 5 lat fehér tömjént, mindezt finom porrá törve, s az egészet 1 lat rövid juhgyapjával befödve úgy, hogy a fazék tele legyen; megméri azután a telt fazék súlyát, azt az ásott lyukba helyezi és földdel befödi. Miután a fazék 24 óráig eső nélkül a földalatt volt, kiemeli, a földet a fazék tetejéről és oldalairól gyorsan letisztítja és súlyát megméri. Ha súlykevesedés mutatkozik, akkor azon helyen víz nincs; ellenben ha a fazék súlya tartalmával együtt 2, 4, 6, 8, 10 lattal gyarapodott, akkor azon helyen a víz 72, 48, 36, 24, 12 láb, mélyen fekszik a föld színe alatt.

*Az orsz. erdészeti egyesület f. évi közgyűlését sept. 26-tól október 1-ig Kassa városában és vidékén fogja tartani. A gyűlésen tárgyalandó erdőgazdasági kérdéseket, melyek közé a vadászati törvényjavaslat felett fölmerült újabb nézetek megvitatása szintén felvetetett, nem különben a napirendet is annak idején közölni fogjuk. Addig is megjegyezzük, hogy a hazai közlekedési vállalatok az egyesület azon tagjait, kik a köz-

gyűlésen részt venni kívánnak, mint eddig, úgy most is mérsékelt díjak mellett fogják szállítani.

*Ágcsér. Dr Hartig híres erdészeti növénytudós vegyelemzés után azon nagy horderejű fölfedezést tette, hogy a cserkéreg helyett cserző anyagul a tölgyek $\frac{1}{4}$ hüvelyknél vékonyabb ágait is lehet használni. Az általa eszközölt vegybontások eredménye a következő volt:

Ágcsér tartalmazott . . .	15 $\frac{1}{2}$ %	cseranyagot.
Magyarországi cserkéreg . . .	15 $\frac{1}{2}$ "	"
Csehországi . . .	11 $\frac{2}{10}$ "	"
Sziléziai . . .	13 $\frac{2}{10}$ "	"
Hannoverai . . .	14 $\frac{2}{10}$ "	"

Az ágcsér eszerint anynyi cseranyagot tartalmaz, mint a legjobb cserkéreg; annak vevője tehát mindenesetre elég akadna, ha képesek lennének azt olcsón előállítani s legalább oly áron adni, mint a jó minőségű cserkéreg. Azonban eziránt még maga Dr. Hartig sem tud bizonyost mondani, ő is csak nem rég látott hozzá hogy ilyen nagyobb kísérletket tegyen. Ezen czélból 60 mázsa $\frac{1}{4}$ hüvelyknél vékonyabb zöld ágat szedetett, azt egy erős szecskavágón apróra vágatta s azután a csermalomban megőröltette. Az eredmény 37 $\frac{3}{4}$ mázsa ágcsér lett, mely mázsánként, leszámítva a szedést, vágást, törést, szállítást, a mi pénzünk szerént 2 frtba került; Hartig azonban reméli, hogy nagyban ennél sokkal olcsóbban lehetend előállítani. Az így elkészített ágcsér átadatott a timároknak további összehasonlító gyakorlati kísérletek tétele végett, melyeknek eredményeit annak idején mi is közölni fogjuk.

*A „mancinello-fa.“ Ezen terjedelmes és hatalmas koronával bíró amerikai szép fa minden részében maró, mérges tejnedvet tartalmaz, mely a sértetlen bőrön fájdalmas gyuladást és keléseket idéz elő, ha pedig a vérbe jut, halált okoz; ezen tulajdonánál fogva az indiánok e tejnedvet nyilaik mérgezésére használják. Mese azonban az, hogy már a fának kipárolgása is mérges, s hogy az alatta tartózkodók halálukat lelik ott.

*Júhnyírás gőzgéppel. Egy francia ujság tudósítója ezt írja: „Közelebről egy kis rézből készült gőzgépet láttam, mely a júhtenyésztők üzletében, gyanjuárban lényeges változásokat fog előidézni; juhot nyirtak vele. Egy kis 3 hüvelyk átmérőjű kerék forgatja, mely egy másik, késsel felszerelt kerékbe fogószik; elől egy fésű halad, mely az állat bőrét védi. Éppen oly könnyen lehet vele bánni mintha olló lenne, de sokkal gyorsabban pontosabban dolgozik, mint a szabad kézből nyíró ember, a nélkül hogy a juh meggyérzésétől tartani kellene.

*Olajcsepp képek. Ha tiszta vízre lassanként olajat csepegtetünk, az olajcseppek a víz felületén sajátságos szép képekké csoportosulnak, mint a legszebb zománcz, vagy finom vésett munka; és pedig a különféle olajok képei egymástól jellemzőleg különbözök lesznek. Dr. Moffat arra a gondolatra jött, hogy az ily olajcsepp képeket papírra átvive, az eddigieknél sokkal szebb tarka papírost (iskolai műszóval kárta t) lehet gyártani. Evégre: vess hirtelen az olajképre, amikor legszebbnek gondolod, egy papírlapot simított oldalával alól; 1—2 percz mulva vedd le, nyomtass a papírra valami szint s mosd meg vízzel. Az egész enynyiből áll.

*Villám egy bányában. A „Cosmos“ czimű lap egy igen érdekes és rendkívüli villámütést ír le. A menykő egy bányatorok fölé épült gépyházba csapott; innen leindult

a bánya torkán, érinté 25 ölnyi mélységben egy munkás karját, ki úgy érzette, mintha meglőtték volna. Ezután lehetett még 300 ölre, megtalált egy oldal istalyt, azon végig futott 600 öl hosszúság s megsebzette egy embernek a lábát, egy másiknak a mellét. Az ozon-szag (menyköütéskor a villám hatására elváltozott éleny) tikkasztó volt.

* É n e k l ő e g é r. Már többször végig járta a hirlapokat az énekítő egerek híre; sokan hiszik, sokan nem. Közélebről egy angol úr írja, hogy ő és leánya a konyhában hosszasan, nagy gyönyörűséggel hallgatták egy egér énekét; úgy szólott, mint egy szépen csicsergő kanárimadár, csak hogy gyengébb hangja volt. Valahányszor eddigelő, énekítőknél állított egereket bonczoltak fel, májukban egy élődi belférget (cysticercus fasciolaris) találtak; valószínűleg ezen belférgen kinzása miatt a szegény egér görcsösen lélegzel s ilyenkor adja azt a sivitó hangot, melyre a hallgató ráfogja, hogy é n e k.

Időjárás.

Augustus hó második felére a lég, mely a mult eső következtében tetemesen meghűlt, ismét visszanyeré előbbi hőmérsékét, s 15-én, mely nap egészen derült volt, + 18 R. fokra emelkedett. 16-án déltájt erős keleti szél támadt, mialatt egészen beborult az ég, s a szél beálltát csendes, langyos eső követte, úgy, hogy a hőmérőn csak igen csekély változás vala észlelhető. 17-kén estve felé újra megeredt az eső, s kisebb-nagyobb mérvben 23-káig tartott, s fő fokát 21-én érte el, midőn erős záporral kísért égháboru vonult el városunk felett. A hőmérő állása ez esős napokban 3 és + 18 R. fok között változott, s egyedül 21-én délben jelzett + 20 R. fokot. 24-ére eloszoltak a felhők, déltájt azonban ismét beborult s délután kevés eső permetézt. 25-, 26- és 27-kén borongós gyenge keleti széllel, a hőmérő állása: + 17 R. fok. 28-án, mely nap majd egészen derült vala, + 19; 29-én pedig 20 fokra emelkedett; estvére beborult s éjfél után kevés eső esett. 30-án borongós, délután kevés dörgés s utána erős futó eső, mely később lassudván, egész estvig tartott.

A légsúlymérő 0 fokra származtatva, e hó második harmadában legmagasb állását (324.44) 19-én érte el, mely idő óta ismét lejjebb szállott, úgy, hogy 21-én, az égháboru előtt, csak 321.55 p. vonalon állott. 21—26-áig 322 és 325 p. vonal közt ingadozott; 27-én és 28-án pedig 326 vonalt jelzett s azóta ismét lejjebb száll.

Időjárás. Egerpatak. Aug. 9. 10 és 11-én szép meleg napok, 12-én borongó idő esővel. 13. 14. 15-én meleg napok, hűvös éjszakák; 16—20-ig néha borult, néha tiszta idő, csekély széllel. 21- és 25-én naponta esett, éjjeleken hullott a legtöbb eső, 26-án reggel midőn e sorokat írom, az ég derülni kezdett. Szélirány váltakozva keleti és nyugoti volt. Márk I.

Jégkárók. A jég júli 28-án Udvarhelyszéken, többek közt Szt-Erzsébetben a termésnek mintegy harmadrészét verte el. Aug. 5. és 8-kán sokhelyt, de különböző erővel dühöngött; Kolozsvár határa egy részében csekély, Apahidán, Zsukon és a választói vonalon (már másodizben) nagyobb erővel, ugyszintén a Mezősége, Novaj vidékén is. Borzasztólag dúlt Ajton és Röd határain, továbbá a mező-madarasi és szomszéd határokon, hol főleg a dohányban tett sok kárt. Meglátogatta még Középszolnok délnyugoti részét és Segesvárszéket (másodsor), s fő-

leg Segesvár vidékén 21-én (az idén már harmadizben) nagy kárt okozott.

Piaczi árak.

Hétivásár Kolozsvártt aug. 19. 23. 26. Tiszta buza nagy vékával 2 frt. 20 kr., kétszeres 1 frt. 50 kr. Rozs 1 frt. Árpa 80 kr. Zab kevés. 82 kr. Alakor kis mennyiségben 70 kr. Törökbuza 98 kr. — 1 frt. Pityóka 40—45 kr. Disznó drága, egy éves rüdeg 25 frt. Egy pár csirke 30—55 kr. Sovány liba párja 1 frt. 30 kr. — 1 frt. 50; hizottnak 3 frt. Egy pár récze 50—80 kr. Egy véka ugorka 50—80 kr. Murok 30 kr. 100 fő káposzta 6—10 frt. kivált 26-án sok volt. Gyümölcs elég, de a helyi árulóknál nagyon drága, körtve vékája 70 kr. — 1 frt. 60; alma 1 frt. 20 kr. Egy font szalonna 38 — füstös 48 kr; disznóhús 18 kr.; túró 24 kr. Tuzifa folytonosan drága, egy szekerecske 4—6 frt. Sasfa párja 5 frt. 100 metszett lész 8 frt. Deszka 34—50 kr. Egy szekér széna 5—10 frt. A 19. és 26-kivásár népes, a 23-ki az eső miatt nagyon gyenge volt.

Hétivásár. M.-Vásárhelyt, aug. 19-én, (16 kupás kis véka). Tiszta buza nem volt kapható, 1 frt. 60 kr. Kétszeres, szebbjéből 85 kr. Rozs, nagy mennyiségben volt, 62 kr. Árpa, kevés, 45 kr. Zab nagyobb mennyiségben, az ára is esett, 45 kr. Bükköny, zabbal elegyesen 40 kr. Paszuly új termés, szép fehér 65 kr. Törökbuza sok, az idén köztünk gazdag, 52 kr. Pityóka sok, kora termés 25 kr. Ugorka télire sózni való 40 kr. Murok, nagyon szép, 20 kr. Egy fő káposzta 12 kr. Egy csomó petrezselyem 1 kr. Egy tehén, mely eddig 55 frt volt, 40 frt. Egy pár közönséges vágni való ökör 170 frt. Egy font marhahús, nagyon drága, 17 kr. Sertéshús 20 kr. Egy szekér fa 5 frt. Egy zsák szén 60 kr. Egy szekér széna 5 frt. Egy két öles metszett lécz 7 kr. Szesznek foka 7 1/2 kr. (S. S.)

(Az aug. 26-iki tudósítás későn érkezett.)

Héti vásár Tordán aug. 21-én. Tiszta buza kis vékával 1 ft. 60 kr. Jó kétszeres 1 ft. 20. Rozs 70 kr. Törökbuza 64 kr. Zab 56 kr. Tönköly 44 kr. Árpa 55 kr. Alakor 36 kr. Pityóka 20 kr. Káposzta 100 fő 8—9 ft. Marhahús fontja 17 kr. Kövér sertéshús 20 kr. Juhhús 12 kr. Egy kupa hájzsir 1 ft.; Pecsényeszsir 80 kr. Egy font szalonna 36 kr. Fris fagygyu 22 kr. Egy közepes kis borjas tehén 80 ft. Egy meddő tehén 50 ft.

Szász-Régen, aug. 18.

Országos vásárunk a napokban ért véget. Teméntelen sok szarvasmarha volt, de nem igen vették, mivel hiányzottak a szokott távoli nagy kereskedők. A gabonának sincs ára. Vetemény zöldség van sok, oly sok gyűl be minden nap a szomszédos falukból, hogy e tekintetben Sz.-Régen maholnap M.-Vásárhelyé válik. Gyümölcsünk kevés, de kipótolja a dinynye; a jó maros-zékiek hordanak nekünk is. (Sz. H.)

Üzleti tárcza.

6) Több birtokosnak gazdatisztre van szüksége. A fizetés kiegészítő részét a perzentuatio képezi. A vállalkozni kívánkozók levél útján forduljazzak a gazdasági-egylet titkári hivatalához; levelükben óhajtott fizetési feltételeiket is közölhetik.

TARTALOM: A keleti marhavészről és lépfenéről. — A hamuféreg. — Miro használja a mezősegi kisbirtokos a trágyát? — Gazdasági kiállítás Küküllőmegyében. — Társalgó: Pályázati hirdetmény komlótermelési munkára. — A selmeci akadémia ismertetése. — A kuküllőmegyei gazd.-egylet szabályai II (első felét lásd a 7-ik számban). — Aratási tudósítások és levelezés. — Lapszemle; (aratógép-verseny M.-Ovárt, I.) — Egyveleg. — Időjárás. — Piaczi árak. — Üzleti tárcza.

Felelős szerkesztő: SZABÓ SÁMUEL.